EUGEN DORCESCU

PILDELE ÎN VERSURI

Cuvânt lămuritor

Pildele în versuri urmează altor două stihuiri din Sfintele Scripturi, stihuiri cu care am fost învrednicit în anii trecuţi şi anume: Psalmii în versuri (ediţia I, Editura Excelsior - Timişoara, 1993; ediţia a II-a, revăzută şi adăugita, Editura Marineasa, 1997) şi Ecclesiastul în versuri, Editura Marineasa, 1997. Ca şi în cazul acelora, am pornit - şi pentru Pilde - de la un număr de ediţii ale Cărţii sacre, ediţii româneşti şi străine (mai ales franţuzeşti), precum: Biblia sau Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1994 (reperul fundamental); Biblia sau Sfânta Scriptură, Gute Botschaft Verlag, Dillenburg, 1989, 1990; La Sainte Bible, Traduite d'apres les textes originaux hebreu et grec par Louis Segond, Alliance Biblique Universelle, f.a.; La Bible de Jérusalem, Éditions du Cerf, Paris, 1973; Les Saintes Écritures, avec notes et références, 1995; The Holy Bible, Oxford University Press, London, New York, Toronto, f.a.; Die Bibel, Lingen Verlag, Köln, 1986 etc.

Pildele versificate urmează, cu o singură excepţie (18, 10), considerată, de noi, un fel de încheiere, succesiunea din textul biblic (tot aşa cum, se înţelege, s-au străduit să îi respecte, cu stricteţe, duhul). Uneori, o secvenţă cuprinde două sau chiar mai multe proverbe originare. Sub fiecare strofă se află, în paranteză, trimiterea cuvenită: numărul capitolului şi numărul sententei (versetului). Prologul şi Epilogul nu mai tâlcuiesc, evident şi neapărat, cuvintele Scripturii, ci sunt mărturia (şi decizia existentialartistică) ale stihuitorului. Pentru tot şi pentru toate să mulţumim Celui Veşnic.

Prolog
N-a fost cu neputinţă. N-a fost greu.
Aseară am vorbit cu Dumnezeu.
La fel de clar, de simplu, de senin,
Cum ai tăifăsui cu un vecin...
E drept că El tăcea. Sau, mai curând,
Iradia în fiecare gând,
În fiecare şoaptă şi impuls,
În fiecare zbatere de puls.
Doar eu grăiam. Şi iată că, treptat,
Discursul în tăcere s-a mutat,
Tăcerea s-a umplut de sens şi ţel,
Tăcerea era drumul către El.
Aşa-l vorbeam. Spunându-I tot, deschis,
Aşa-l vorbeam: Abis lângă abis.

P I L D E
Proverbele lui Solomon[i], vestitul
Fiu al lui David, rege-n Israel.
Al vieţii adevăr şi rost şi ţel
Le vor descoperi şi eremitul
Şi-oricare cititor împins de zel
În textul lor, durabil ca granitul,
Ca litera de bronz sau de oţel.
Să se scufunde, dar, în manuscrisul
Străvechi, să se scufunde în abisul
Pe care l-a sondat, cândva şi el.
*
Sunt de folos spre a cunoaşte bine
Ce este-nţelepciunea. Cum obţii
Tăria de-a veghea şi socoti,
De-a fi stăpân pe noapte şi pe zi,
Pe desfătări, tristeţi şi vitregii
Şi, mai ales, de-a fi stăpân pe tine.
*
Aşa cuprinzi adâncile cuvinte
Şi capeţi cuget clar, discernământ,
Îţi afli rânduiala pe pământ,
Nu şovăi nici în gând, nici în cuvânt,
Ci judeci cumpănit, cu luare-aminte.
*
Citind, neştiutorii au putinţă
De a găsi, în fine, drumul drept.
Cei tineri îşi cultivă cunoştinţa.
Cât despre cel matur şi înţelept,

Îşi va-mplini ştiinţa, iscusinţa.
El, deci, va fi în stare să pătrundă
Ascunse graiuri, pilde, parimii.
Enigmele-nţeleptilor vor fi,
Sub ochii lui, curate, străvezii.
Va medita ferice, va privi
Ca-n ghicitură-n apa lor afundă.
*
Temerea de Cel Veşnic e-nceputul
Înţelepciunii. Însă cei nebuni
Ignoră orice fel de-nţelepciuni.
Nu poţi nici să-i împărţi, nici să-i aduni.
Nebuni rămân până-i înghite lutul.
(1,1-7)
*
Repetă ne-ncetat acest cuvânt
Şi ţine-l bine minte, fiul meu:
În frica de Cel Sfânt, de Dumnezeu
Începe-nţelepciunea. Orice-i greu
Învinge astfel omul de pământ[ii].
Priceperea şi ea, la rândul său,
Aceasta e: Ştiinţa Celui Sfânt.
(1,7; 9,10)
*
Tu, fiule, ascultă vorba bună
A tatălui. Şi nu abandona
Ce te-a-ndemnat, pe vremuri, maica ta.
Să ştii: Neascultarea se răzbună.
Acele sfaturi, deci, nu le-arunca
În al uitării şi-al prostiei hău.
Ele vor fi pe fruntea ta cunună
Şi colier de preţ la gâtul tău.
(1,8-9)
*
Când păcătoşii-ţi vor ieşi în cale
Ademenindu-te, să nu le-accepţi
Chemarea. Mergi pe drumul celor drepţi.
Rămâi, nestrămutat, în ale tale...
*
Ci, mai degrabă, plânge-i şi-i deplânge,
Căci doar la rău goneşte goana lor.
Se îmbulzesc ca fiarele, dau zor,
Aprinşi, nesăţioşi să verse sânge.
(1,10,16)
*
Dar nu uita: Nemernica-le fire

E jalnică şi fără viitor.
Zvârli lături sub a păsării privire?
Ei stau la pândă spre a lor pieire
Şi curse-ntind chiar sufletului lor.
Aceasta este-a lacomilor soarte,
A celor ce râvnesc câştig urât.
Îşi pun ei înşişi laţul peste gât.
Chiar lăcomia-i duce către moarte.
(1,17-19)
*
De-aceea-nţelepciunea strigă, cheamă
Pe uliţi, la răspântii: Până când,
Nebunilor, în nebunii urmând,
Veţi refuza a mă lua în seamă?
Voi, cei neştiutori, până când, oare,
Ştiinţa veţi urî? Iar voi, cei proşti,
Veţi mai sluji-n ale prostiei oşti,
Iubind-o cu atâta înfocare?
*
Luaţi aminte la mustrarea mea,
Întoarceţi-vă de la cele rele
Şi iată, duhul meu îl voi turna
Deasupra voastră, spre-a vă lumina,
Şi veţi pricepe zicerile mele.
(1, 20-23)
*
Da, îndărătnicia îi omoară
Pe cei lipsiţi de minte şi rebeli.
Nepăsătorii vor păţi la fel:
Sunt condamnaţi, asemenea, să piară.
*
Iar cel ce mă ascultă stă în pace
Şi linişte. Trăieşte fericit.
De rău nu-i pasă. Fiindcă m-a iubit.
Înţelepciunea-i scut nebiruit.
Rămâi de lut. Dar duhul ţi-l preface!
(1,32-33)
*
O grotă e femeia desfrânată.
Şi cea străină, iarăşi, un tunel
Îngust şi-ntunecat. De cazi în el,
Cu mare greu vei mai ieşi vreodată.
Acolo-şi află chinul şi canonul
Cel pedepsit, pe drept lovit de Domnul.
(2,16; 5,3; 7,5; 22,14; 23,27)
*

Tu, fiul meu, să nu dispreţuieşti
Certarea Celui Veşnic. Să nu-ţi fie
Mustrarea Lui prilej de blasfemie.
Sunt tainice-ncercări dumnezeieşti!
Cel Veşnic ceartă. Domnul pedepseşte
Şi-l pune câteodată sub toiag
Exact pe-acela care-i este drag:
Orice părinte mustră când iubeşte.
(3,11-12)
*
Din toate câte trebuie păzite,
Tu inima să ţi-o păzeşti mai tare.
În ea se află tainica vigoare
A lucrurilor vii şi tăinuite.
Nu inima ce-o pomenesc poeţii
Acei poeţi ce râd uşor sau plâng),
Ci inima în rostul ei adânc
De sursă, de izvorniţă a vieţii.
(4,23)
*
Vei auzi în lume câte toate.
Dar să nu-ţi ieşi din minţi. Tu să rămâi
Cum ai pornit, pe drumul tău dintâi.
La dreapta sau la stânga nu te-abate,
Ci umblă pe cărările-nvăţate
Din Cartea ce-o păstrezi la căpătâi.
(4,26-27)
*
Nu fi între aceia ce dau mâna
Punându-se chezaşi pentru străini,
Pentru vecini sau pentru nevecini,
Uitând că datoria e stăpâna
La care vor sluji. E-un domn hain.
Dacă n-ai bani, de ce te învoieşti
A fi garant la datorii străine?
Făcând aceste gesturi nebuneşti,
Vei pierde si-aşternutul de sub tine.
(6,1; 11,15; 20,16; 22,26)
*
Cine clipeşte, nu te îndoi,
Instrumentează intrigi, viclenii.
Iar dacă-şi muscă buzele, tacit,
Ce-a uneltit, a şi înfăptuit.
(6,13; 16,30)
*
Sunt şase lucruri (şapte chiar), pe care

Cel Veşnic le urăşte. Ca urmare,
Sortite sunt să se destrame-n hău.
Rele fiind şi fără de-ndreptare,
De ele s-a scârbit cugetul Său:
Ochii trufaşi; vorbirea sfidătoare
Şi mincinoasă; mâna ce, mereu,
De sânge inocent e-n căutare;
O inimă ce făureşte-n sine
Viclene plănuiri, gândiri haíne;
Picioarele grăbite înspre rău;
Un martor mincinos, care abate,
Cu vorba lui, fărâma de dreptate
Menită celor neajutoraţi;
Şi insul ce încearcă să dezbine
Şi să strecoare vrajbă între fraţi.
(6,16-19)
*
Comorile nedrepte sunt deşarte,
Din rodul lor nimic nu vei culege;
Sunt obţinute prin fărădelege -
Dreptatea doar salvează de la moarte.
(10,2; 11,4)
*
Sustrasă vremii, binecuvântată
E pomenirea omului curat.
Ea nu se veştejeşte niciodată,
Ba, dimpotrivă, creşte ne-ncetat.
Ca o cunună veşnică-nfloreşte.
Iar numele viclean, cât dăinuieşte,
E ponegrit de toţi şi blestemat.
Apoi - se şterge-ncet şi putrezeşte.
(10,7)
*
Cu tonul ei necruţător şi dur,
Stârneşte certuri, ura. Dar iubirea
Îi stinge, cu blândeţea ei, pornirea
Şi-acoperă cusur după cusur.
(10,12)
*
Bărbatul priceput are pe buze
Înţelepciune, grai cu sens şi rost.
Unde lipseşte cârmuirea, cade
Poporul. Izbăvirea stă-n mulţimea
De sfetnici. Şi necum în isteţimea
Vreunui şef, oricât de cumsecade.
Ţărână sunt şi gloata şi şefimea:

Toţi suntem fii aceleiaşi plămade.
(11,14; 15,22)
*
Omul milos îşi face sieşi bine,
Îi face bine sufletului său.
Pe când cel crud, nemilostiv şi rău
Îşi chinuieşte carne, oase, vine,
De parcă le-ar zdrobi pe un ilău,
De parcă-ar năzui să le-nvenine.
(11,17)
*
Cel ce nădăjduieste-n bogăţie
Se vestejeste-n grabă şi se pierde.
Dar dreptul şi sărac de-ar fi să fie,
Ca frunza odrăsleşte, veşnic verde.
(11,28)
*
Cel care casa-şi tulbură, curând
Va strânge-n podul palmei numai vânt.
Va rătăci stingher pe-o cale grea,
Doar umbra-l va-nsoţi şi-l va urma.
Un spectru ropotind pe caldarâm,
Trecut, încă de-aici, în alt tărâm.
Iar cel nebun, zănatic sau nedrept
Devine-argatul celui înţelept.
(11,29)
*
Unii se dau bogaţi şi n-au nimic;
Pe alţii-i crede gloata pauperi.
Dar ei deţin în sine mari averi,
De care păcătoşii se dezic.
(12,9; 13,7)
*
Nechibzuirea vorbei e asemeni
Cu-mpunsătura sabiei. Pe când
Cel înţelept grăieşte vindecând.
Tămăduire-aduce între semeni.
(12,18)
*
Cel leneş nu-i în stare nici să-şi frigă
Vânatul. Sau să fiarbă-o mămăligă.
N-ascultă îndrumarea sau porunca.
Îi plâng de foame soaţa, pruncul, prunca,
Pe-ogor cresc pălămida şi feriga.
El moţăie întins, cu tâmpla-n brâncă,
În timp ce-nţelepciunea-n van îi strigă:

Cea mai de preţ comoară este munca!
(12,27)
*
O prea îndelungată aşteptare
Îmbolnăveşte inima. Pe când
Dorinţa care-şi află dezlegare
La vreme, nici târziu, nici prea curând,
E-un pom al vieţii, plin de frupt şi floare.
(13,12)
*
Cel care nu ia seama la Cuvântul
Lui Dumnezeu, este sortit pierzării.
Iar cel supus poruncii şi-ascultării
E răsplătit. Când nici nu-l duce gândul,
Va îmbraca podoaba şi veşmântul
Şi rodul dulce-al binecuvântării.
(13,13)
*
Desigur, pedepseşte-i pe feciori
Cât încă e nădejde spre-ndreptare.
Dar cu înţelepciune şi răbdare,
Nu ca şi când ai vrea să îi omori.
(13,24; 19,18; 23,13)
*
O inimă-şi cunoaşte şi nu-şi spune
Tezaurul ei trist de-amărăciune.
Iar un străin nu poate împărţi
Cu ea nici întristări, nici bucurii.
(14,10)
*
Fii-ncredinţat că, într-o bună zi,
Oricât ar fi de mari şi de-ntărite,
Palatele nedrepţilor vor fi
Culcate la pământ pe negândite.
Iar cortul celor drepţi va înflori.
(14,11)
*
Sunt multe căi ce omului-i par drepte
Şi de al căror fir nu se desparte.
Dar ştie el la ce să se aştepte?
Sfârşitul lor, aproape sau departe,
Spre gropniţă pogoară-n repezi trepte -
E primul pas ce duce către moarte.
(14,12; 16,25)
*
O inimă senină, liniştită,

E chezăşia vieţii sănătoase.
Invidia, în schimb, dacă te-agită,
Cu seva ei amară şi-otrăvită,
Întreaga ţesătură ţi-o descoase
(Cum perforează scoarţa o termită).
E putregai în trup şi cariu-n oase.
(14,30)
*
Cel ce apasă pe sărman, huleşte
Pe Ziditorul lui. Dar cel cu milă,
Cu inima smerită şi umilă,
Cinsteşte pe Cel Veşnic. Şi-L slăveşte.
Iar cel care se bucură de-un rău,
Pedeapsă va primi, la rândul său.
(14,31; 17,5)
*
Privirea lui Iahve[iii] e pretutindeni.
Colindă-ntreaga lume ochii Săi.
Veghează pururi. Pururi ne cuprinde-n
Splendoarea nevăzutelor văpăi.
Pe toţi. Aşa cum suntem. Buni sau răi.
(15,3)
*
Adâncul, Iadul[iv] cunoscute sunt
De Cel Etern. Şi cu atât mai bine
Amestecul de râset şi suspine,
Ea, inima pe care-o poartă-n sine
Omul făcut din duh şi din pământ.
(15,11)
*
Săracul are numai zile-amare.
E trist şi oropsit, si-ngrijorat.
Dar inima ce calmul şi-a aflat,
Indiferent de timp si-mprejurare,
E un festin bogat şi necurmat.
(15,15)
*
Mai bune sunt verdeţuri şi-o fiertură
Cu dragoste mâncate si-mpăcare,
Decât bucăţi de carne la frigare,
Şi mirodenii, vinuri acrisoare,
Decât o vită grasă - dar cu ură...
(15,17; 17,1)
*
Temerea de Cel Veşnic dă de ştire
Ce-nseamnă-nţelepciune, învăţătură,

Ce loc ai tu-n divina Sa zidire.
Te vei purta cu grijă şi măsură -
Smerenia-i întâi. Apoi, mărire.
(15,33)
*
Îi stă-n putere omului să-mbine
Şi să dezbine-n cuget planuri. Dar,
Oricât le plăsmuieşte, e-n zadar.
Răspunsul gurii de la Domnul vine.
(16,1; 19,21)
*
Se tot frământă omul, se munceşte
Cu mult prea multă punere la cale.
Dar planurile, sfaturile sale,
Pe care le-a clădit şi le clădeşte
Cu sârg, în ale-nchipuirii hale,
Deşarte-s. Şi zadarnice. Şi goale,
Se duc pe apa sâmbetei la vale.
Doar sfatul Celui Veşnic se-mplineşte.
(16,1; 19,21)
*
Înfăţişează Domnului lucrarea
Mâinilor tale. Şi-ai să vezi că toate
Câte-ai gândit, de-s bune şi curate,
Îşi vor găsi, la vreme, dezlegarea.
(16,3)
*
Cel Veşnic le-a clădit pe fiecare
Din câte sunt spre un anume ţel.
Nelegiuitul e făcut şi el
Pentru nenorocire şi-ntristare.
(16,4)
*
Când calea muritorului Îi place
Lui Dumnezeu, atunci El va sili
Pe inamicul lui, oricât ar fi
Acesta de nemernic şi tenace,
Îl va sili, grumazu-i va-ndoi
Spre bună învoire şi spre pace.
(16,7)
*
Mai bine fii smerit cu cei smeriţi,
Spre adunarea lor îndreaptă-ţi paşii,
Decât să ai în jur nelegiuiţi
Şi prăzi să-mparţi cu mândrii şi trufaşii.
(16,19)

*
Un fagure cu aurită miere
Sunt vorbele alese şi frumoase:
Dulceaţă pentru suflet, mângâiere;
Balsam, tămăduire pentru oase.
(16,24)
*
Când bătrâneţe şi cuvioşie
Se întâlnesc şi stăruie-mpreună,
Podoabă-nseamnă părul alb. Cunună.
Nu slăbiciune şi melancolie.
(16,31)
*
Un om lent la mânie preţuieşte
Cu mult mai mult decât un om viteaz.
Cel ce-şi păstrează duhul calm şi treaz
Şi furia-şi domină, o struneşte,
Nu se grăbeşte lumii s-o arate,
Acela se comportă-nţelepţeşte.
Întrece-n preţ pe cel ce izbuteşte
Să ia şi să cuprindă o cetate.
(16,32)
*
Argintu-i lămurit în topitoare
Şi auru-n cuptor. Inima ta
Şi inima oricui se va-ncerca
De Domnul doar. Atotputerea Sa
Ne pune trup şi inimi la-ncercare.
(17,3)
*
Nepoţii sunt cununa şi mândria
Bătrânilor. Preînchipuiri de sfinţi,
Cei mici ştiu, instinctiv, ce-i veşnicia.
Şi, spre-a păstra, ermetic, simetria,
Copiii-şi află gloria-n părinţi.
(17,6)
*
Miraculoasă-i forţa unui dar!
Îţi netezeşte calea. Face lină
Poteca ta spre-o inimă străină
Şi te aduce-n faţa celor mari.
O piatră nestemată ai, avându-l -
Oriunde te întorci, îţi afli rândul.
(17,8; 18,16)
*
Certarea-nrâureşte mai adânc

Pe omul înţelept decât o sută
De lovituri de joardă sau de bâtă,
Decât cadenţa cnutului, urâtă,
Peste spinarea insului nătâng.
(17,10)
*
Cel rău răscoala vrea. Şi răzbunare.
E răzvrătit şi-n veghe şi în vis.
De-aceea un sol aprig s-a trimis
Asupra lui. Şi-l vei vedea ucis,
Căci solul n-are milă şi cruţare.
(17,11)
*
Mai bine e, în drumurile tale,
Să dai peste-o ursoaică fără pui,
Decât să-ţi iasă un nebun în cale,
Cu părul fluturând, cu ochii şui,
Scoţând din gură strigăte şi bale,
Învâlvorat de nebunia lui.
(17,12)
*
Cel care-ntoarce răul pentru bine,
Fiindcă înspre rău îl duce firea
Şi de mânia Domnului nu-i pasă,
Îşi pregăteşte răul pentru sine.
Nu va vedea nicicând nenorocirea
Departe stând de propria lui casă.
(17,13; 20,22; 24,29)
*
Prietenul iubeşte-n orice vreme,
Când are simţăminte-adevărate.
La bine şi la rău ţi-e ca un frate,
Cu el alături n-ai de ce te teme.
(17,17)
*
Ce-nseamnă cuviinţa şi măsura!
Chiar şi pe-un prost, în neghiobia sa,
L-ai crede înţelept dacă-ar tăcea
Şi priceput, dacă şi-ar ţine gura.
(17,28)
*
Aşa zic înţelepţii: Niciodată
Nu fi părtinitor la judecată.
Nu căuta la faţa celui care
E vinovat, dar are gură mare.
Te-arăţi şi păcătos şi ne-nţelept

Dacă nu faci dreptate celui drept.
(18,5; 24,23)
*
Cuvintele defăimătoare sunt
Aidoma bucatelor gustoase.
Ele distrug renume, surpă case,
Dar tu le-asculţi şi le devori flămând.
De ce? Fiindcă ele se-ntretaie
Cu ce-i mai rău în omul de pământ.
De-aceea intră-n fiinţă-atât de blând
Şi se strecoară-adânc în măruntaie.
(18,8; 26,22)
*
Acela ce răspunde mai-nainte
De-a asculta ce-anume i se cere
Nu-i vrednic să-i soliciţi vreo părere.
Ci lasă-l, sau să tacă, sau să zbiere,
Căci e nebun şi încurcat la minte.
(18,13)
*
Mai greu de cucerit este un frate,
Pe care l-ai jignit cândva, decât
O straşnică şi trainică cetate.
Disputele-s zăvoare ferecate
Pe-un turn pecetluit şi mohorât.
Poţi aştepta la poartă orişicât:
O inimă spre alta nu răzbate.
(18,19)
*
Nu-ţi pune-n gând să răsplăteşti cu rău.
Nu duşmăni. Nu fi răzbunător.
Încrede-te cu totu-n Dumnezeu,
Nădăjduieşte-n El, nu-n braţul tău,
Şi Domnu-ţi va veni în ajutor.
(20,22)
*
Lumină este sufletul. Un sfeşnic
Cu flacăra nestinsă, pururi trează.
Da, duhul tău e lampa Celui Veşnic.
El pâlpâie pe-al inimii jertfelnic
Şi trupu-ntreg atent îl cercetează.
(20,27)
*
Mai bine pe un colţ de-acoperiş
Decât într-un palat oricât de mare,
Cu o femeie rea, cicălitoare,

A cărei limbă, iute ca un şiş,
Te pune şi te toacă sub tăiş,
Dorind, spre răul ei, să te omoare.
Ai de ales: Ori singur în pustiu,
Ori canonit şi ciopârţit de viu.
(21,9; 21,19; 25,24)
*
Un dar întins pe-ascuns adesea stinge
Mânia. Şi ploconul scos din sân
Te face peste furie stăpân.
O domoleşte grabnic şi-o învinge.
(21,14)
*
Un om, ce de pe drumu-nţelepciunii
A rătăcit, va odihni curând,
Alături cu netoţii şi nebunii,
În bezna şi genunile ţăranii,
Pe patul negru-al morţii, în pământ.
(21,16)
*
Nu fi-ntre cei ce beau până se-mbată,
Nici printre îndedaţii la desfrâu.
Beţia, lenea, viaţa desfrânată
N-aduc belşug de miere şi de grâu,
Ci sărăcie şi necaz şi boală.
Acestea te ucid, nu te desfată.
Te strânge chinga morţii peste brâu,
Te porţi în zdrenţe şi ai masa goală.
(21,17; 23,20-21)
*
Şi cal şi călăreţ sunt amândoi
Şi pregătiţi şi dornici de război.
Nu-i roade frica, nu-i înmoaie somnul,
Dar biruinţa vine de la Domnul.
(21,31)
*
Cel iscusit prevede (sau presimte)
Necazul. Şi se trage la o parte.
Cel simplu însă trece mai departe
Şi suferă. Fiindcă n-are minte.
(22,3; 27,12)
*
Acestea trei sunt roadele smeririi
Şi-ale temerii de Cel Veşnic. Deci
Pe tabla minţii tale să le treci,
Să nu le dai uitării, ci-amintirii!

Repetă-le-n amurg şi dimineaţă,
Şi peste zi, când vii, când stai, când pleci -
Degustă-le în linişte dulceaţa.
Vor fi cu tine, poate, în veci de veci:
Sunt bogăţia, slava şi viaţa.
(22,4)
*
Înlătură-l pe batjocoritor!
Alungă-l! Şi-ai să vezi: N-or să mai fie
Zâzanie, conflicte, zavistie,
Nici defăimări, nici certuri, duşmănie.
Plecarea lui aduce moartea lor.
(22,10)
*
Să-ţi intre bine-n minte şi-n urechi:
Nu clătina cumva hotarul vechi!
Să nu clinteşti străvechii bolovani,
Plini de licheni, de ierburi şi de ani,
Care-au hotărnicit câmpii, păduri,
Fâneţe şi livezi şi arături,
Care despart şi-mbină munţi şi văi -
Aşa cum au dorit părinţii tăi.
(22,28)
*
Nu osteni s-ajungi bogat. Nu-ţi pune
Priceperea în avuţii. Vrei oare
Să le priveşti, năuc, cum prind să zboare
Ca vulturul? Căci bogăţia are
Aripi. Nu e a ta. Doar ţi se pare.
Planează, dispărând, ca prin minune -
O acvilă de vis, topită-n zare.
(23,4-5)
*
Să nu mănânci din pâinea celui care
Se uită cu ochi răi. Să nu pofteşti
Bucatele-i, de-ar fi şi-mpărăteşti.
Chiar dacă te îmbie, sus şi tare,
Zicându-ţi: Bea, îmbucă ce doreşti!,
În suflet poartă cugete haíne
Şi inima lui nu e pentru tine.
De-aceea, pe-ospătar şi pe paharnic
Respinge-i. Gustă prânzul tău modest.
Altfel, curând vei vomita amarnic,
Te vei căi. Şi praful s-a ales
Din graiul tău cu gentileţe dres.
Ţi-ai risipit cuvintele zadarnic.

(23,6-8)
*
Hotarul, întărit de ani şi ani,
Al văduvei fereşte-l. Să nu-ncalci,
Cu talpă grosolanilor bocanci,
Ogoarele orfanilor sărmani.
Degeaba-i crezi lipsiţi de ajutor:
Nu tu, ci ei, în timp, vor câştiga,
Fiindcă au un Răscumpărător!
Şi El, de neînvins, nimicitor,
Va apăra obida, chinul lor
Şi va lupta cumplit în contra ta.
(23,10-11)
*
Nu te uita la vin, cum da văpaie,
Îmbietor şi roşu în pahar,
De parcă-ar fi mărgean, mărgăritar.
Nici cum se scurge, lin, în măruntaie.
Tu bei, petreci, în sunet fin de harpe,
Dar, după-o vreme, prea vicleanul vin
Ca viperă va-mprăştia venin,
Te va muşca mortal, precum un şarpe.
O să te uiţi după femei străine,
Cuvinte măiestrite vei rosti
Şi-ncet, încet aidoma vei fi
Aceluia ce crede că-i e bine,
Deşi se află undeva, în larg,
Şi-a aţipit, în vârf, pe un catarg,
În vuietul tangajelor marine.
(23,31-34)
*
Dacă eşti slab în zi de strâmtorare
Şi dacă-ndurerarea îşi impune
Asupră-ţi tirania zdrobitoare,
Înseamnă că e numai slăbiciune
Fiinţa ta. Că nici o vlagă n-are.
(24,10)
*
Pe cei târâţi la moarte izbăveste-i!
Se clatină, plângând şi aiurând
Şi nu mai au în ei nici o putere.
Deci scapă-i pe cei duşi la junghiere,
Nu pretexta şi laş şi mişeleşte,
Că n-ai ştiut duşmanii ce-au de gând.
Oare Acel ce inimi cântăreşte
Şi sufletu-ţi veghează n-a văzut

Cum sângele li s-a prelins în lut
Ca apa? În tenebre şi tăcere?
Din mâna cui Cel Veşnic îl va cere?
El ştie tot. Nu uită. Răsplăteşte
Oricărui după faptă ce-a făcut.
(24,11-12)
*
Cel ce mănâncă miere în neştire
N-o duce bine până la sfârşit.
La fel cel ce se lasă copleşit
De laude-n exces şi linguşire.
(24,13; 25,16; 25,27)
*
Să nu râzi când vrăjmaşul stă să cadă.
De se va poticni, nu exulta!
Că nu cumva Cel Veşnic să te vadă
Şi, neplăcându-I ura ta neroadă,
Mânia să-şi întoarcă, s-o repeadă
De la vrăjmaşul tău, asupra ta.
(24,17-18)
*
Mărirea Celui Veşnic e s-ascundă.
În lucrurile-ascunse-i slava Sa.
A unui rege - în a cerceta
Şi a scruta menirea lor profundă.
(25,2)
*
Te poţi sfădi de multe ori în viaţă
Cu semenul potrivnic. Cauza ta
O poţi sustine-oricât şi apăra.
Dar taina altcuiva n-o da pe faţă.
Căci cel care se află lângă tine
Şi-aude ce rosteşte glasul tău
O să-ţi scornească-n preajmă nume rău
Şi te va umple veşnic de ruşine.
(25,9-10)
*
Ca merele de aur pe poliţi de argint,
Ce bucură şi gândul şi inima oricui,
Fiindcă le priveşte mustind şi strălucind,
Aşa este cuvântul rostit la locul lui.
(25,11)
*
Mai rar, chiar foarte rar să pui piciorul
În casa unui prieten. Nu cumva
S-ajungă prea sătul de faţa ta.

Cu mult mai bine e să-ţi ducă dorul
Decât, văzând că iar vii, vrea, nu vrea,
Să-nceapă-a te urî şi-a te sfida.
(25,17)
*
Dinte bolnav, picior şovăitor
E cel fără credinţă. Cel în care
Te-ai bizuit. Şi-n vreme de-ncercare
Nu doar nu-ţi e de nici un ajutor,
Ci-ţi face-amărăciunea şi mai mare.
(25,19)
*
Dacă vrăjmaşul tău este flămând,
Dă-i să mănânce. Dacă-i este sete,
Dă-i apă. Căci, astfel, cărbuni arzând
Vei răsturna în ţeasta-i peste plete.
Şi Cel Etern, din slavă şi tărie,
Pentru ce faci îşi răsplăteşte ţie.
(25,21-22)
*
Izvor stricat şi tulbure, un tău,
Un ochi de apă brusc înnămolit,
Al cărui şipot însuşi s-a coclit,
Aşa e omul drept, neprihănit,
Când şovăie în faţa celui rău.
(25,26)
*
Cetate destrămată în ruine,
Cu zidul spart, donjonul prăbuşit,
Şi peste care muşchiu-a năpădit,
De poate să pătrundă orişicine,
Astfel e omul iute, repezit,
Şi neînstare-a fi stăpân pe sine.
(25,28)
*
E bine să ţii minte ce îţi spun:
Cum biciu-i pentru neamul cabalin
(La fel ca frâul, bun pentru asin),
Şi varga-i pentru-un spate de nebun.
(26,3)
*
Nebunului nu-i spune nebuneşte
Ce te-ai gândit că merită să-i spui.
Ca nu cumva, vorbind cum el vorbeşte,
Să pari şi tu nebun, asemeni lui.
(26,4)

*
În timp ce-ţi săvârsesti călătoria
Prin viaţa, o să dai adesea piept
Cu cel nebun. Ci lăsa modestia!
Răspunde-i, totuşi, după nebunia-i;
Altfel, o să se creadă înţelept.
(26,5)
*
Dacă-ntâlneşti un om ce socoteşte
Că-i înţelept, să ştii că-i un tembel.
Să nu te-ncrezi în mintea lui defel,
Fiindcă mai degrabă e nădejde
Pentru-un nebun, decât e pentru el.
(26,12)
*
Cum se suceşte uşa în ţâţână,
Când brizele o clatină haihui,
Aşa şi leneşu-n culcuşul lui
Se-nvârte de pe-o rână pe-altă rână.
(26,14)
*
E-asemeni unui om care, prosteşte,
Apucă-un câine de urechi cel care
Se-amestecă într-o încăierare
Sau într-o ceartă care nu-l priveşte.
(26,17)
*
O limbă mincinoasă duşmăneşte
Tot ce-i adevărat şi fără vină.
Iar cea linguşitoare pregăteşte
Dezastru, prăbuşire şi ruină.
(26,28)
*
Tu nu te lăuda cu ce-o să fie
Ori mâine, ori poimâine. Cu ce faci
A doua zi. Mai bine-ar fi să taci,
Căci până mâine e o veşnicie.
Tu, om de lut, de unde poţi să ştii
Ce-aduce-un ceas, o clipă sau o zi?
(27,1)
*
Nu face temeneli persoanei tale,
Ci pune strajă buzelor. Şi nu
Îţi ridică tu însuţi osanale.
Un altul să te laude, nu tu!
(27,2)

*
Întărâtarea-i crudă. Şi mânia
E aprigă. Dar cine va putea
Să-ndure, răbdător, pe seama să,
Invidia lucrând şi gelozia?
(27,4)
*
Aşa cum chipul sieşi îşi răspunde
Privit în apă; cum, privind în sine-mi,
Mă văd şi pretutindeni şi niciunde,
La fel, oglinda inimii profunde
Răspunde oglindirii altei inimi.
(27,19)
*
Şeolul şi Adâncul (Abaddon)
Sunt fără saţiu. Deopotrivă este
Cu ele, cu stihiile aceste,
Şi inima bicisnicului om.
(27,20)
*
Pe cel nebun, chiar dacă-ar fi să-l pui
În piuă, în grăunte, măcinându-l
Cu pisălogul, luni şi ani de-a rândul,
Tot nu-l desparţi de nebunia lui.
(27,22)
*
Acel ce nu se-ncrede-n Dumnezeu,
Omul nemernic şi nelegiuit,
Aleargă, deşi nu e urmărit.
S-a cuibărit în sinea-i duhul rău
(Acesta este torţionarul său).
Dar dreptul, fără grijă, neclintit,
Stă îndrăzneţ, precum un pui de leu.
(28,1)
*
Oamenii răi nimic nu înţeleg
Din ce e drept. Dar cei care Îl cată
Pe Dumnezeu, pricep făptura toată.
Din ea, ce se cuvine li se-arată:
Doar omul cuvios e-un om întreg!
(28,5)
*
Cel care legea nu vrea să asculte
Şi îndrumării ei nu se supune
Confundă-nchinăciune şi insultă,
Trăieşte la-ntâmplare, în stricăciune.

De-ar spune rugi oricât de lungi şi multe,
Chiar rugăciunea lui e urâciune.
(28,9)
*
Un om admonestat mereu, dar care
Rămas-a totuşi tare de cerbice
Va fi zdrobit ca-ntr-o străfulgerare
Şi nu va mai putea să se ridice.
Căderea sa nu are vindecare.
(28,14; 29,1)
*
Un ucigaş, sperând că poate scăpa
De sub povara sângelui vărsat,
O ţine într-o goană pân' la groapă.
Să nu-l opreşti cumva din alergat,
Ci lasă-l în cumplitele-i angoase.
Să nu-l oprească nimeni. Ci să-l lase!
(28,17)
*
Cel care mustră-un semen dobândeşte
În viitor mai multă mulţumire
Şi-i mult mai demn de cinste şi mărire
Decât acela care-l linguşeşte.
(28,23)
*
E un nebun acela care-şi pune
Nădejdea-n sine. Şi s-a bizuit
Pe inima sa doar. Ori e smintit,
Ori n-a avut prilej de sfaturi bune.
Doar cel călăuzit de-nţelepciune,
Acela va fi să fie mântuit.
(28,26)
*
Nu se îndreaptă numai cu poveţe
O slugă. Nici cu vorbă, cât de multă.
Deşi pricepe, însă nu ascultă
Şi nici nu se îndeamnă să înveţe.
(29,19)
*
Teama de oameni duce la cădere.
E-o cursă. Şi un calcul foarte prost.
Încrede-te-ntr-a Domnului putere
Şi vei trăi senin la adăpost.
(29,25)
*
Un om nedrept, lipsit de-nţelepciune

Şi de la care numai rău aştepţi,
Necum înfăptuiri sau vorbe bune,
E ocolit de oamenii-nţelepti.
Şi invers: Omul drept e urâciune
Şi-i detestat de oamenii nedrepţi.
(29,27)
*
Trei lucruri îmi par mie minunate,
Ba poate patru chiar. Şi nici nu sper
A le pătrunde straniul mister:
Cărarea, sus, a pajurei pe cer,
A şarpelui pe stâncile uscate,
A navei cârmuite de năier
Pe valurile mării legănate
Şi calea unui om care se-abate
La o femeie. Patru sunt de toate:
Doar patru urme care sunt cât pier.
(30,18-19)
*
Există-n lume patru animale,
Cele mai mici pe-ale făpturii trepte,
Minuscule, dar tare înţelepte.
Le-nfăţişez, pe rând, uimirii tale.
Acordă-le constantă priveghere,
Căci, mici cum sunt, slăvesc pe Creator:
Furnicile, popor fără putere,
Ce-agonisesc, din vară, hrana lor;
Dihorii, tot neam slab, ce-şi fac locaşul
În stâncile înalte şi înguste
Unde-şi deschide muntele ogaşul;
Apoi, nenumăratele lăcuste,
Care n-au rege, totuşi ies în stoluri,
Şi dau năvală, cad în largi ocoluri,
Şi lăsa-n urmă pulberi şi ţărână,
Plecând, armíi, în tainica lor cale;
Şopârla, iar, pe care-o prinzi în mână,
Dar intră în palatele regale.
(30,24-28)
* * *
Puternic turn e Numele divin,
Spre care drepţii si-nţeleptii vin.
Primeşte-ne, sub ziduri şi pe noi,
Căutătorii vremii de apoi,
Pe noi, robiţi celestelor comori,
Ai slovei fantomatici slujitori;
Primeşte-ne, să ne adăpostim,

S-agonizăm, noi, bieţii sopherim[v],
Sub scutul Tău etern, Iah Elohim!
(18,10)

Epilog
De-atâta timp, în lumea de himere,
În lumea iluzorie şi eu
Am rătăcit. Asemeni lui Orfeu,
Crezând în a cuvântului putere.
Crezând şi totuşi nu. Căci, mai presus
De vorba noastră vană şi firavă,
Resimt Cuvântul răstignit în slavă
Şi-mpurpurat pe crucea lui Iisus.
Încât, sătul de idoli şi eroi
(Eroi când în prim-plan, când în eclipsă),
Pun jos condeiul laic. Scrieţi voi!
Ne revedem după Apocalipsă.

[i] Al treilea împărat al lui Israel (cca 971-931 i. H.). Lui i se atribuie capitolele 1-29 din Pilde. Capitolul 30 - lui Agur; iar 31 - lui Lemuel.

[ii] Omul de pământ = ha' adham (ebr.)

[iii] Tetragrama ebraică YHWH, transcrisă în greacă (potrivit scrierilor creştine vechi). "Cel ce există pentru (prin) Sine", "Cel Veşnic". Cf. Ieşirea, 3,14: "Eu sunt Cel ce sunt". Şi: "Cel ce este m-a trimis la voi". Iată cum Dumnezeu se desemnează El Însuşi: 'Ehyeh 'Asher 'Ehyeh (ebr.); Égô éîmi ho ôn (gr.); Ego sum qui sum (lat.) "Strict vorbind, Iahve este singurul nume al lui Dumnezeu." (Dicţionar biblic, Editura Cartea Creştină, Oradea, 1995, p. 359). Alte nume: El, Eloah, Elohim, El Elyon ("Dumnezeul Cel Prea Înalt"), Adonai ("Stăpânul"), ElŞadai ("Dumnezeul Atotputernic"), El Olam ("Dumnezeul Cel Veşnic"), Iehova Savaot ("Domnul Oştirilor"). Tetragrama apare, pentru întâia oară, în Facerea, 2,4. (Cf. Les Saintes Écritures, nota).

[iv] Literal:Şeolul (Locuinţa morţilor) şi Nimicirea (Abaddon) (ebr.) Pentru Abaddon, vezi şi Iov, 26,6 (prima menţiune a termenului) sau Apocalipsa, 9,11.

[v] Scribi (ebr.)